

Remissvar

Stockholm 2026-02-04

Till: fi.remissvar@regeringskansliet.se
alice.hallman@regeringskansliet.se

Produktivitetskommissionens betänkande Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Dnr: Fi2025/01857

Läkemedelsindustriföreningen (Lif) lämnar synpunkter på betänkandet (SOU 2025:96) vilket remitterades den 21 oktober 2025.

Allmänna synpunkter

Lif är branschorganisation för forskande läkemedelsföretag som verkar i Sverige. Våra medlemmar forskar, utvecklar och producerar läkemedel, och tar även fram andra produkter som förbättrar människors hälsa såsom diagnostik, digitala hjälpmedel och medicinteknik. Tillsammans står de för en stor del av den verksamhet som gör life science till en svensk basnäring. Lif besvarar remissen utifrån detta perspektiv.

Lif delar i stort Produktivitetskommissionens analys av dagens ekonomiska och samhällsliga utmaningar på de områden som berör de forskande läkemedelsföretagen. Vi instämmer att förutsättningarna för ökad produktivitet och tillväxt är goda, inte minst inom life science sektorn.

Sedan kommissionens analyser lämnades har dock de geopolitiska förändringarna medfört stora förändringar för den internationella läkemedelsmarknaden.

Den aggressiva handels- och prispolitik på läkemedelsområdet som förs av den amerikanska administrationen medför att svensk konkurrenskraft behöver stärkas för att fortsatt attrahera investeringar från forskande läkemedelsföretag till vårt land. Presidentordern om läkemedelsprissättning, den så kallade Most Favored Nation-modellen (MFN), och hot om tullar tillsammans med krav på läkemedelsföretagen att förbinda sig till stora investeringar i USA syftar till att Europa ska ta sin del av utvecklingskostnaderna för nya innovativa läkemedel och att USA ska sluta finansiera mer än sin andel. Detta sker genom tryck på ökad finansiering och ökade priser i Europa, och genom åtgärder som ska skapa konkurrensfördelar för USA. Denna nya utmaning ökar graden av angelägenhet att genomföra förändringar för ökad konkurrenskraft i Sverige, så som Produktivitetskommissionen i flera fall föreslår. Den snabba utvecklingen ställer dock krav på ytterligare åtgärder för att bibehålla en konkurrenskraftig life science sektor i Sverige. Många andra länder ser just nu över sina strategier och vidtar åtgärder för att stärka incitamenten att attrahera forskande läkemedelsföretag. Risker för uteblivna investeringar i såväl produktion som forskning och utveckling, till exempel kliniska prövningar, som risken för uteblivna lanseringar av nya läkemedel och ytterst försämrade tillgång till läkemedel gäller även för Sverige. För svensk del behöver staten ta ett ökat ansvar för innovation inom läkemedelsområdet och uttala en tydlig viljeinriktning och ett ökat

budgetåtagande. Läkemedel behöver ses som en investering, inte en kortsiktig kostnad, för att skapa största möjliga samhällsekonomisk vinst och fortsatt bidra till ökad tillväxt, folkhälsa och resiliens. Lif har redan påtalat detta i olika sammanhang och avser att återkomma.

Nedan följer mer detaljerade synpunkter på kommissionens texter, bedömningar och förslag.

Kapitel 3 Teknisk utveckling forskning och innovation

Forskning, teknisk utveckling och innovation är centrala drivkrafter för Sveriges långsiktiga produktivitet och konkurrenskraft. Lif delar kommissionens bedömning att goda ramvillkor för näringslivets investeringar i FoU och innovation är avgörande för produktivitetens utvecklingen.

Kommissionen ser behov av att bredda och förenkla det nuvarande FoU-avdraget och föreslår att förslagen i betänkandet Skatteincitament för forskning och utveckling (SOU 2025:3) bör genomföras. Lif delar kommissionens bild att det finns behov av att förstärka incitamenten för FoU-investeringar. Sedan kommissionen lämnat sitt betänkande har ytterligare förslag lämnats inom detta område i betänkandet *Skatteincitament för forskning och utveckling* (SOU 2026:1). Lif förordar att förslaget om förhöjt kostnadsavdrag genomförs.

Lif anser att betänkandets resonemang om patent behöver nyanseras för läkemedelsområdet. För läkemedel är robust och förutsägbart immaterialrätt en direkt förutsättning för FoU-investeringar, givet långa utvecklingstider, hög risk och stora kapitalbehov. Eventuella slutsatser om patentsystemets nackdelar får inte leda till oavsiktliga försvagningar av innovationsklimatet.

Lif delar bedömningen att IP-kompetens behöver stärkas, särskilt för små life science-bolag och akademiska spin-outs. Riktade stödstrukturer bör utvecklas där IP-strategi, datahantering, avtal och regulatorisk planering hänger ihop redan i tidig fas. Vidare instämmer Lif i att Patent- och registreringsverket har en viktig roll i innovationssystemet och bör värnas även i ljuset av EU:s enhetliga patentsystem. För life science är tillgång till nationell patentkompetens och kvalificerad rådgivning särskilt värdefull för mindre bolag och samverkansprojekt.

Den internationella konkurrensen om företagens forskningsinvesteringar är mycket hård – Sveriges forskningspolitik behöver därför säkerställa att resurser allokeras så att internationellt konkurrenskraftiga miljöer kan utvecklas och upprätthållas. Lif ser positivt på kommissionens förslag om att inrätta en försöksverksamhet med fristående forskningsinstitut inom exempelvis medicin. Det är dock avgörande att inte alltför snävt avgränsa uppdraget till sådana forskningsinstitut givet den höga graden av konvergens mellan olika sektorer, inte minst teknik och medicin. Lif ser det också som avgörande att utöver forskningsfinansierande myndigheter att också näringslivet ges möjlighet att delta i att identifiera lämpliga forskningsinriktningar för att säkerställa att forskningsinvesteringar inom ramen för instituten också tydligt koppla näringslivets behov och möjlighet till samverkansforskning.

Kommissionen föreslår en ny myndighet för forskningsfinansiering av forskning av banbrytande karaktär. Lif är positiv till detta och till ett omtag avseende organiseringen av statens forskningsfinansiering för det behövs ett mer ändamålsenligt system.

Forskningsfinansieringsutredningen lämnade 2023 sitt betänkande *Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation* (SOU 2023:59). Givet de omfattande förslag till förändring av organiseringen av statliga forskningsfinansierare i relation till kommissionens förslag bör ett helhetsgrepp tas. En statlig forskningsfinansiering som bidrar till att i än högre

grad driva ökad produktivitet genom FoU är beroende av en moderniserad organisation av statens forskningsfinansierande myndigheter i sin helhet där en forskningsfinansierande myndighet för forskning av banbrytande karaktär bör ges plats.

En välfungerande samverkan mellan akademi och näringsliv är avgörande för att öka spridning och implementering av forskningsresultat och därigenom också stärka Sveriges konkurrenskraft. Lif instämmer i kommissionens bedömning att kopplingen bör stärkas. Förenade anställningar såsom professor of the practice är ett bra förslag för att stärka kopplingen. Inom life science-området är erfarenheterna goda av förenade anställningar mellan akademi och region inom ramen för klinisk forskning och Lif ställer sig positivt till utökade möjligheter till förenade anställningar över sektorsgränser.

Forskningsinstitut kan ha en viktig funktion i att fungera som brygga mellan akademi och näringsliv. Lif instämmer i kommissionens förslag om att se över roll, organisation och finansiering av RISE för att säkerställa rätt roll och förutsättningar att fungera som en sådan brygga.

Kapitel 4 Digitalisering och AI

Lif delar kommissionens bedömning att osäkerheten kring hur existerande regelverk rörande data och integritetsskydd ska tolkas behöver minskas. Vidare tillstyrker Lif kommissionens förslag att se över tillämpningen av dataskyddsförordningen (GDPR) i Sverige för att säkerställa att den inte blir striktare än i andra EU-länder. För kliniska prövningar, registeruppföljning, datalänkningar och AI-baserade beslutsstöd är det avgörande med en förutsägbart och harmoniserad tolkning av GDPR mellan regioner, myndigheter och etikprövningsinstanser, så att Sverige uppfattas som ett rättssäkert och forskningsvänligt land.

Lif tillstyrker förslaget att i större utsträckning använda regulatoriska sandlådor för att testa nya digitala lösningar och betonar att dessa bör utformas med faktiska life science-tillämpningar i åtanke. Det gäller särskilt multicenterstudier, registerbaserade uppföljningar, algoritmvalidering samt säker datadelning mellan vård, akademi och näringsliv.

Vidare välkomnar Lif kommissionens förslag om ökade investeringar i forskningsinfrastruktur och beräkningskraft, men vill understryka att satsningarna även bör stärka klinisk forskningskapacitet, exempelvis genom prövningsstöd, registerkopplingar och datafunktioner, inte enbart preklinisk och teknisk forskning.

Kommissionen gör bedömningen att staten bör ta ett mer strategiskt grepp om kompetensförsörjningen. Lif delar denna bedömning och anser att ett tydligare fokus på klinisk forskning och prövningsgenomförande bör inkluderas. Brist på exempelvis studiesjuksköterskor, datamanagers och biostatistiker utgör i dag en flaskhals för både vårdutveckling och internationell konkurrenskraft.

Kapitel 17 Hälso- och sjukvård

Kommissionen beskriver att nya och befintliga läkemedel har potential att öka produktiviteten och effektiviteten i hälso- och sjukvården, samt att det finns en risk att en mer produktiv och effektiv hälso- och sjukvård kan begränsas av viljan att hålla nere de offentligfinansiella utgifterna för läkemedel. Lif delar denna bild och kommissionens bedömning att statens bidrag

för läkemedelsförmåner inte bör inordnas i det generella statsbidraget. Vår bedömning är likt Vårdansvarskommitténs förslag (SOU 2025:62) att staten bör utöka sitt ansvar även till rekvisitionsläkemedel och vacciner. Vi instämmer i kommissionens resonemang om att frånvaron av statlig finansiering kan leda till regleringsmisslyckanden med negativ påverkan på produktivitsutvecklingen i ekonomin och på effektiviteten i hälso- och sjukvården. Samt att det riskerar att försämma förutsättningarna för forskning och innovation.

Lif instämmer i kommissionens beskrivning att ett scenario där Sverige inte prioriterar att använda nya läkemedelsbehandlingar riskerar att leda till att Sveriges attraktivitet för företagsinvesteringar påverkas negativt. Vi vill understryka att användning av modern internationell standardbehandling i svensk hälso- och sjukvård är en förutsättning för att Sverige ska vara ett attraktivt land för kliniska prövningar. Om nya läkemedel inte implementeras i klinisk praxis försvåras möjligheten att genomföra prövningar där relevanta jämförelsebehandlingar krävs. Sverige bör därför korta tiden från regulatoriskt godkännande till klinisk användning och minska regional variation i införandet.

Vidare delar Lif bedömningen i att precisionsdiagnostik och avancerade terapier skapar nya möjligheter, men vill betona att detta kräver systemförändringar. Sverige behöver en nationell samordnad modell för införande och uppföljning av precisionsdiagnostik och ATMP, inklusive datafångst, laboratoriekapacitet och jämlik tillgång, för att säkra både patientnytta och forskningsförutsättningar. Socialstyrelsens uppdrag att etablera en nationell samordningsstruktur för en jämlik och jämställd implementering av precisionshälsa inom svensk hälso- och sjukvård och regionernas nationella färdplan för precisionsmedicin är viktiga initiativ i denna riktning.

Gällande hälsodata instämmer vi med kommissionens bedömning att detta i högre utsträckning bör kunna nyttjas för primär- och sekundäranvändning. Sverige bör kunna använda sina unika register och datakällor mer strategiskt för klinisk forskning, införande av nya läkemedel och life science-investeringar. En sammanhållen modell för sekundäranvändning av hälsodata kan stärka både forskning, innovation och produktivitet i hälso- och sjukvården. Vi instämmer i att en nationell digital infrastruktur med tydliga interoperabilitetskrav är en grundförutsättning för effektiv datadelning och för genomförandet av EHDS. Det är positivt att staten nu tar ett tydligare ansvar för gemensamma standarder, då fragmenterade lösningar utgör ett konkret hinder för multicenterstudier, registerforskning och implementering av nya behandlingar.

Lif instämmer i Produktivitetskommissionens bedömning att preventionsinsatser bör stärkas och prioriteras och tillstyrker förslaget att ge Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ett gemensamt uppdrag att utforma ett nationellt reformprogram för stärkt egenvård.

Reformprogrammet bör även omfatta prevention, tidig diagnostik/screening, ett förstärkt nationellt vaccinationsprogram samt fortsatta insatser mot antibiotikaresistens.

Kommissionen beskriver att målsättningen bör vara att öka invånarnas hälsokunskap (s.k. hälsolitteracitet) genom kunskap om och verktyg för att omhänderta lindrigare besvär och genomföra förebyggande insatser själva och därmed skapa utrymme för resursallokering till individer med större vårdbehov. För att nå målet måste läkemedelsbehandlingar, inklusive antibiotika, vacciner och screening/tidig upptäckt särskilt belysas i reformprogrammet. Ett nationellt reformprogram för stärkt egenvård bidrar även till motståndskraft i en osäker tid.

Rätt läkemedelsanvändning i rätt tid leder till bättre behandlingsutfall, färre komplikationer, minskad belastning på sjukvården, minskad sjukfrånvaro och högre livskvalitet. Särskilt vid

kroniska sjukdomar, som exempelvis astma/KOL, diabetes och hjärt-kärlsjukdom, har läkemedel bidragit till att minska behovet av vård och förhindra förtida död, vilket bidrar till högre ekonomisk tillväxt och effektivare användning av samhällets resurser.

Genom att stärka patienternas möjligheter att själva hantera vanliga och lindriga åkommor, med hjälp av receptfria läkemedel, kan betydande resurser frigöras. En nyligen gjord analys visar på en potential på över 2,7 miljarder kronor årligen, samtidigt som köerna i vården kan kortas, folkhälsan förbättras, produktiviteten ökar och resiliensen stärks. Ytterligare reformpotential finns i införandet av ett så kallat farmaceutsortiment som är under beredning.

Prevention, tidig upptäckt och egenvård behöver integreras i vårdens alla led – från policy till patientmöte. Målsättningen för det av kommissionen föreslagna nationella reformprogrammet för stärkt egenvård bör därför utvidgas till att säkra nödvändig samverkan mellan beslutsfattare, vårdgivare, näringsliv, patienter och medborgare.

Med vänliga hälsningar

Sofia Wallström
Generalsekreterare